

TREBALL DE FINAL DE GRAU

Facultat de Lletres

**ECOEMBES NO “MIENTE”, NO DIU TOTA LA
VERITAT.**

Autora: Núria Fontenla Colomer

Tutora: Olga del Rio áchez

Curs 2020-21

Resum: Actualment el món que coneixem és un món d'emergència i la principal és la climàtica, la qual desencadena altres emergències com la contaminació, l'efecte hivernacle, el desgel... En el cas particular de la contaminació per envasos domèstics d'un sol ús, el protagonista n'és el plàstic, un recurs no renovable i responsable de l'emissió de gasos de l'efecte hivernacle que necessita de 150 a 1.000 anys per descompondre's del tot. A més, el procés de reciclatge d'aquest material és molt costós i algunes vegades es recorre a la incineració, un procés altament contaminant pel medi ambient i els éssers humans. El % que no és cremat, acaba en abocadors o es decanta directament en el medi sense control.

Els ciutadans com a persones individuals manquen del poder suficient per combatre aquesta emergència, així doncs, que fan les empreses encarregades de lluitar per la conservació del medi ambient?

Paraules Clau: Contaminació, Ecoembes, Greenpeace España, Sistema de Gestió d'Envasos i Residus, investigació, greenwashing, incineració, abocadors, denúncies, transparència.

Abstract: *Nowadays, the world we know is a world of emergencies and the main one is the climate emergency, which triggers other emergencies such as pollution, the greenhouse effect, frost... In the particular case of pollution from single-use household packaging, the protagonist is plastic, it is a non-renewable resource and responsible for greenhouse gas emissions and requires 150 to 1,000 years to fully decompose. In addition, the recycling process of this material is very expensive and sometimes goes to incineration, a process that is highly polluting for the environment and human beings. The % that is not cremated, ends up in landfills or is dumped directly into the environment without control.*

The citizens as individuals lack sufficient power to combat this emergency, so what are the companies in charge of fighting for the conservation of the environment doing?

Keywords: *Pollution, Ecoembes, Greenpeace Spain, Packaging and Waste Management System, research, greenwashing, incineration, landfills, complaints, transparency.*

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	p.04
2. MARC TEÒRIC REFERENCIAL	p.05
2.1. Ecoembes ha estat qüestionat per Greenpeace.....	p.05
2.2. Què és Ecoembes i quin és el marc legislatiu que li afecta.....	p.05
2.3. Com afecta la gestió dels residus al medi ambient.....	p.06
3. METODOLOGIA	p.08
3.1. Estratègia metodològica.....	p.08
3.2. Mostra de la investigació.....	p.08
3.3. Instrument de recollida d'informació.....	p.09
4. RESULTATS	p.09
4.1. Quina és la gestió dels residus que fa Ecoembes com empresa recicladora.....	p.09
4.2. L'acumulació de residus sense control desencadena incendis provocats.....	p.16
4.3. Els envasos no reciclats acaben abocats al medi natural.....	p.21
4.4. Anàlisi de la comunicació de Ecoembes.....	p.31
5. CONCLUSIÓ	p.38
6. WEBGRAFIA	p.40

1. INTRODUCCIÓ.

Aquesta investigació utilitza com a font principal l'informe publicat per l'organització Greenpeace España "**Ecoembes Miente**", en el qual es denuncia l'empresa de reciclatge Ecoembes. S'ha escollit aquest informe perquè Greenpeace és una organització mundialment coneguda que lluita pel medi ambient i alhora perquè es vol comprovar si la informació que publica sobre Ecoembes és veraç. Per assolir aquest objectiu es tenen en compte les lleis espanyoles que tracten la gestió dels residus i la preservació del medi ambient, ja que són les que tenen la veritat absoluta i provaran la informació obtinguda.

Per demostrar la hipòtesi d'aquesta investigació "**H1: Ecoembes no aplica correctament les lleis d'àmbit estatal que fan referència al reciclatge i a la preservació del medi ambient.**" s'analitzaran quatre dimensions:

1. Quina és la gestió dels residus que fa Ecoembes com empresa recicladora.
2. L'acumulació de residus sense control desencadena incendis provocats.
3. Com afecta la gestió dels residus al medi ambient.
4. Anàlisi de la comunicació de Ecoembes.

L'anàlisi de les tres primeres dimensions es durà a terme mitjançant la comparació entre les lleis espanyoles i les denúncies difoses per Greenpeace. Aquestes dimensions tenen algunes sub-hipòtesis a demostrar que s'indicaran a la columna dreta de cada taula comparativa.

Els objectius de la investigació són: en primer lloc, demostrar que la gestió de Ecoembes no segueix la normativa que protegeix el medi ambient del territori espanyol i en segon lloc, comprovar si és cert que és una empresa que s'estableix a partir de la transparència i la integritat.

S'ha escollit aquest tema perquè es vol comprovar que les empreses que es dediquen a gestionar els residus no fan bé la seva funció i que per tant, és necessari un canvi en el funcionament del Sistema de Reciclatge i en la conscienciació de la ciutadania.

La principal i preocupant limitació amb la qual es pot trobar aquesta investigació és la possible falta de col·laboració de les organitzacions, sobretot en el cas de Ecoembes que són les "víctimes" d'aquestes denúncies, ja que l'organització no es voldrà veure involucrada en altres possibles investigacions.

2. MARC TEÒRIC REFERENCIAL.

2.1. ECOEMBES HA ESTAT QÜESTIONAT PER GREENPEACE.

Greenpeace és una organització ecologista i pacifista internacional, econòmica i políticament independent, que no accepta donacions ni prestats de governs, partits polítics o empreses. Utilitza l'acció directa i no violenta per atraure l'atenció del públic pel que fa als problemes globals del medi ambient i impulsar les solucions necessàries per tenir un futur “**verde y en paz**” (Pàgina web oficial Greenpeace España). És una organització que funciona sobretot gràcies als voluntariats i la participació ciutadana per protegir el planeta. Està present en 55 països d'Europa, Amèrica, Àsia, Àfrica i el Pacífic. Consta de més de 125.000 socis en Espanya i 3,2 milions en tot el món.

Els seus principals focus d'actuació són frenar el canvi climàtic, protegir la biodiversitat en totes les seves formes, prevenir la contaminació i l'abús dels oceans, les terres, l'aire i l'aigua dolça; per últim, promoure la pau, l'eliminació de les armes i la no-violència. Per complir amb aquestes missions no compten amb aliats ni adversaris, promouen el debat obert i difonen informació sobre les opcions mediambientals de la societat. Utilitzen sobretot la investigació, el “lobby” i la diplomàcia pacífica per aconseguir els objectius, així com les confrontacions no violentes per incrementar el nivell i la qualitat del debat públic. (Pàgina web oficial Greenpeace España)

L'any 2019, Greenpeace Espanya va publicar l'informe “**Maldito Plástico: Reciclar no es suficiente**”, en el qual s'analitzen les “trampes” del reciclatge a Espanya. El reciclatge és un sistema presentat com una solució per les empreses que posen envasos al mercat però a la investigació es demostra que realment no és una solució. Arran d'aquesta investigació l'any 2020 Greenpeace va publicar un altre informe, “**Ecoembes Miente**”, en el qual s'investiga l'acció de Ecoembes a partir dels resultats de l'estudi del 2019, ja que es van localitzar punts febles i s'ha volgut evidenciar el “fracàs” de la gestió de Ecoembes. És a partir d'aquesta investigació, “**Ecoembes Miente**”, és on neix la idea d'aquesta recerca.

2.2. QUÈ ÉS ECOEMBES I QUIN ÉS EL MARC LEGISLATIU QUE L'AFECTA.

Ecoembes és una organització sense ànims de lucre que cuida al medi ambient mitjançant el reciclatge i el eco-disseny dels seus envasos. Asseguren que fan el possible perquè els envasos de plàstic, llaunes, “briks”, envasos de cartó i envasos de

plàstic puguin ser reutilitzats i que la cultura corporativa de l'organització es basa en la integritat, la transparència i l'eficiència.

La seva missió com a organització recicladora és proporcionar a la societat una resposta col·lectiva dels agents econòmics per preservar el medi ambient. Aquestes respostes estan relacionades amb el consum de productes domèstics envasats, tenen la finalitat de complir amb els objectius marcats per a Llei, ja que Ecoembes sorgeix per facilitar que les empreses que comercialitzen amb material plàstic puguin complir amb la responsabilitat ambiental.

A Espanya hi ha un total de vint lleis que controlen l'àmbit del medi ambient, però no totes afecten el marc legislatiu de Ecoembes, només les següents:

1. **Llei 26/2007, de 28 de octubre, de Responsabilitat Mediambiental.** Regula l'obligació de reparar qualsevol dany que s'hagi pogut causar en medis naturals, sense importar quina és l'activitat econòmica que s'hi estigüés duent a terme.
2. **Llei 41/2010, de 29 de desembre, de Protecció del Medi Marí.** Protegeix les aigües, la capa marina i el subsòl.
3. **Reial Decret – Llei 11/2005, de 23 de juliol, de Mesures Contra Incendis.** Aprova mesures urgents contra el foc i altres relacionats amb els incendis forestals.
4. **Llei 34/2007, de 15 de novembre, de Qualitat de l'Aire.** Protegeix l'atmosfera de tota actuació que es registra en aquesta llei i cataloga les activitats potencialment més contaminants.
5. **Llei 22/2011, de 28 de juliol, de Residus i Sols Contaminants.** És un conjunt de mesures que s'adopten abans que un producte es converteixi en residu. També està inclosa en una Directiva Europea
6. **Llei 11/1997, de 24 d'abril, de Envasos i Residus d'Envasos.** És imprescindible per elaborar plans empresarials de prevenció de residus d'envasos.

2.3. COM AFECTA LA GESTIÓ DELS RESIDUS AL MEDI AMBIENT.

El problema principal causat per la mala gestió dels residus és la contaminació, la qual pot tenir lloc en tres àmbits diferents:

1. **Contaminació atmosfèrica:** Provocada per gasos tòxics que són alliberats a l'atmosfera i que provoquen la boira tòxica, l'efecte hivernacle, la pluja àcida o

danys a la capa d'Ozó. Aquests gasos també són inhalats per les persones provocant la inflamació dels pulmons i càncer.

La principal solució per combatre la contaminació de l'aire en el cas de la gestió dels residus és disminuir el ritme de la incineració d'aquests materials i en casos necessaris fer-ho de manera controlada. (OXFAM Intermon)

2. **Contaminació del medi aquàtic:** Provocada per l'acumulació de residus que es descomponen, com els microplàstics, alliberant toxines que perjudiquen la qualitat de l'aigua, aquest fet desencadena problemes molt seriosos com la mort de persones que viuen sobretot en societats tercermundistes que la ingereixen. Les principals causes d'aquesta contaminació són les activitats industrials, l'augment de les temperatures, ja que alteren els cursos naturals dels ecosistemes que no estan acostumats a l'aigua calenta i es disminueixen les fonts d'oxigen i l'ús de pesticides que es filtren en els canals subterranis.

Les principals solucions per combatre la contaminació de l'aigua en el cas de la gestió dels residus és deixar d'abocar o enterrar aquestes matèries en el medi sense cap control i controlar les exportacions il·legals. (OXFAM intermon)

3. **Contaminació del medi terrestre:** La majoria de les causes que provoquen aquesta contaminació és l'activitat humana i l'activitat industrial, aquestes accions suposen l'alteració de la superfície terrestre amb substàncies químiques que resulten perjudicials pels éssers vius, a conseqüència de l'acumulació i l'enterrament de residus en el sòl es perjudica greument la base de la producció de la majoria dels aliments, carburants i matèries primeres i perjudica l'aparició i el manteniment dels ecosistemes.

Les principals solucions per combatre la contaminació del terra en el cas de la gestió dels residus són la prevenció i conscienciació, la prohibició de pràctiques perjudicials com els abocadors il·legals, la millora en processos de reciclatge per evitar l'enterrament dels residus al subsòl i l'ús d'energies renovables. (Iberdrola)

A part de la contaminació hi ha altres problemes com la desaparició dels recursos naturals, ja que com més es consumeixen aquests residus més alta serà la seva producció i arribarà un moment en el qual no hi haurà suficients matèries primeres per abastir a tota la població mundial, desencadenant altres desastres com la desaparició d'ecosistemes i hàbitats naturals.

3. METODOLOGIA

3.1. ESTRATÈGIA METODOLÒGICA.

Es tracta d'una investigació qualitativa i aplicada perquè es busquen solucions a problemes socials, prospectiva perquè la línia temporal és el present i el futur, descriptiva i es basa en fonts mixtes, ja que s'utilitza informació cercada per la investigadora però també s'utilitza informació ja existent.

La investigació té l'objectiu de detectar i analitzar de forma qualitativa, si la informació que dona Greenpeace a l'informe "*Ecoembes Miente*" sobre la mala gestió Ecoembes i la poca adequació amb les lleis és fiable i per últim, demostrar que la negligència d'aquesta organització perjudica el medi ambient.

El període de temps de l'estudi correspon a un semestre de carrera universitària, des de principis del mes de desembre del 2020 fins a finals del mes de maig del 2021. S'ha analitzat el funcionament de l'organització Ecoembes i la informació donada a l'informe "*Ecoembes Miente*" de Greenpeace.

La línia de treball que s'ha seguit per l'elaboració d'aquest estudi ha consistit a comparar les lleis anteriors amb l'acció de Ecoembes, tot això complementant la informació aportada a l'informe "*Ecoembes Miente*". Per obtenir els resultats s'ha aplicat una anàlisi de taules comparatives entre les dues dimensions anteriors. L'anàlisi de la informació ha estat possible gràcies a les denúncies difoses per Greenpeace perquè Ecoembes no publica la informació necessària, ja que escasseja la transparència de l'empresa.

3.2. MOSTRA DE LA INVESTIGACIÓ.

Les unitats d'anàlisi són els informes publicats per Greenpeace i que fan referència aquest tema, així com la informació que aporta Ecoembes i articles que segueixin la línia informativa, en aquest cas l'univers no és massa ampli però l'anàlisi del contingut s'ha aplicat sobre una mostra nacional, seleccionada en el marc de l'organització mediambiental Greenpeace que es compon per un informe inicial de 60 pàgines, escollit perquè és una organització reconeguda i valorada per la ciutadania i perquè té una gran cobertura informativa sobre la cura i preservació del medi ambient.

Aquesta mostra és no probabilística, ja que l'elecció de les unitats d'anàlisi depèn de les característiques de la investigació i estratègica perquè s'han seleccionat de manera específica.

3.3. INSTRUMENT DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ.

S'ha fet una anàlisi de contingut que ha tingut en compte les fonts que participen en la informació aportada per l'informe publicat per Greenpeace.

Així doncs, com a punt de partida s'han dividit les acusacions de Greenpeace i el que dicta la llei, de manera que es contraposen dues veus una veritat absoluta i una declaració. Un cop definits els agents que participen en la investigació s'han dividit les quatre dimensions que tracten els principals temes mencionats per la font principal i el seu discurs. Tot i això el material utilitzat se situa en les conseqüències de la mala gestió i no en el conflicte entre Greenpeace i Ecoembes.

Les paraules clau es divideixen en el camp de l'estratègia comunicativa (greenwashing) i els efectes mediambientals (contaminació, residus, terrorisme mediambiental...).

4. RESULTATS

4.1. QUINA ÉS LA GESTIÓ DELS RESIDUS QUE FA ECOEMBES COM EMPRESA RECICLADORA.

En aquest apartat s'analitzarà quina és l'acció de Ecoembes pel que fa a la gestió dels residus domèstics, a partir de la descripció que fa la mateixa organització sobre el seu mètode de treball, l'informe "*Ecoembes Miente*" i la llei 11/1997, de 24 de abril, de Envases y Residuos de Envases, la qual regulen aquest tipus de gestió i l'ús dels residus i envasos. L'objectiu és verificar la informació que ha denunciat Greenpeace Espanya, augmentar i exposar quines són les mancances de l'acció de Ecoembes.

TAULA 1 - Comparació entre la normativa espanyola i l'acció de Ecoembes.

NORMATIVA	ACCIÓ DE ECOEMBES
-----------	-------------------

<p>1. Artículo 5¹ de Ley 11/1997, de 24 de abril, de Envases y Residuos de Envases. (1997). Boletín Oficial del Estado. https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1997-8875</p> <p>2. Artículo 10² de Ley 11/1997, de 24 de abril, de Envases y Residuos de Envases. (1997). Boletín Oficial del Estado. https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1997-8875</p> <p>3. Artículo 3³ de Ley 11/1997, de 24 de abril, de Envases y Residuos de Envases. (1997). Boletín Oficial del Estado. https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1997-8875</p>	<p>SH1: Ecoembes no assegura que la seva gestió es produeix sense malmetre el medi ambient.</p> <p>SH2: Ecoembes no compleix la normativa Europea que exigeix reciclar i reutilitzar un 50% dels residus municipals.</p> <p>SH3: Ecoembes no paga per tots els envases posats en circulació.</p>
---	--

¹Artículo 5. Objetivos de reducción, reciclado y valorización.

Antes del 30 de junio del año 2001 deberán cumplirse, en el ámbito de todo el territorio del Estado, los siguientes objetivos de reducción, reciclado y valorización:

a) Se valorizará el 50 por 100 como mínimo, y el 65 por 100 como máximo, en peso, de la totalidad de los residuos de envases generados.

b) En el marco del anterior objetivo global, se reciclará el 25 por 100 como mínimo, y el 45 por 100 como máximo, en peso, de la totalidad de los materiales de envasado que formen parte de todos los residuos de envases generados, con un mínimo de un 15 por 100 en peso de cada material de envasado.

Como objetivo intermedio al señalado en el párrafo anterior, antes de que transcurran treinta y seis meses desde la entrada en vigor de esta Ley, se reciclará un mínimo del 15 por 100 en peso de la totalidad de los materiales de envasado que formen parte de todos los residuos de envase generados, con un mínimo de un 10 por 100 en peso por cada tipo de material envasado.

c) Se reducirá, al menos el 10 por 100 en peso de la totalidad de los residuos de envase generados.

²Artículo 10. Financiación.

1. Los sistemas integrados de gestión se financiarán mediante la aportación por los envasadores de una cantidad por cada producto envasado puesto por primera vez en el mercado nacional, acordada, en función de los diferentes tipos de envases, por la entidad a la que se le asigne la gestión del sistema, con los agentes económicos participantes en el mismo.

Esta cantidad, idéntica en todo el ámbito territorial del sistema integrado de que se trate, no tendrá la consideración de precio ni estará sujeta a tributación alguna y su abono dará derecho a la utilización en el envase del símbolo acreditativo del sistema integrado.

³Artículo 3. Prevención.

Dentro de sus respectivos ámbitos de competencias, la Administración General del Estado y las Comunidades Autónomas, previa consulta con los agentes económicos, adoptarán las medidas oportunas, especialmente relativas al diseño y proceso de fabricación

de los envases, con la finalidad de minimizar y prevenir en origen la producción de residuos de envases. Las medidas a adoptar podrán incluir actuaciones de investigación y desarrollo, tendentes a fomentar la prevención.

4.1.1. SH1: Ecoembes no assegura que la seva gestió es produeix sense malmetre el medi ambient.

A la presentació de Ecoembes a la seva pàgina web oficial es menciona que la seva principal preocupació és cuidar el medi ambient a través del reciclatge i el eco-disseny dels envasos. Que defensen un model perdurable, el qual combina la responsabilitat ambiental amb l'eficàcia econòmica, i la creació d'un valor per la societat a mitjà i llarg termini¹ Des del 30 d'abril del 2007 està vigent la Llei de Responsabilitat Ambiental, aquesta llei té per objectiu obligar als agents causants de danys al medi ambient, provocats per activitats professionals, a pagar per la reparació d'aquests danys. Aquests danys es poden relacionar amb casos com els abocadors il·legals (dimensió que es tracta a l'apartat 3.2), dels quals hi ha proves en les quals es fa partícip a Ecoembes, tot i això, l'organització no s'ha vist mai afectada directament o bé no hi ha documentació al respecte.

L'any 2018 es va implantar a Europa el Sistema de Dipòsit, Devolució i Retorn (SDDR), sistema que consisteix a afegir un cost addicional al preu del producte envasat (normalment són cèntims) el qual es recupera al tornar envàs buit a un establiment o lloc específic anomenat "Centre de Reciclatge". Aquest sistema és una solució per facilitar la gestió del reciclatge reduint l'acumulació i la separació d'aquests residus.

Tot i ser una alternativa que s'ha implantat a 35 països i regions del món obtenint resultats molt exitosos com en el cas d'Alemanya on s'ha aconseguit recuperar el 98,5% dels envasos que es comercialitzen (S/A, 2011), Ecoembes rebutja aquest sistema pels motius següents (Planeta recicla, 2016) :

- Considera que cada envàs té unes característiques diferents, així doncs només és útil pel que fa a ampolles de plàstic o llaunes.
- Els ciutadans s'hauran de desplaçar per retornar el rebuig.
- És un sistema més car que l'actual.
- No aporta beneficis al medi ambient perquè suposaria més hores de transport i provocaria emissions de CO2.
- Els ciutadans tindran preferència a l'hora de reciclar els envasos.

¹ *Defendemos un modelo perdurable, que combina la responsabilidad ambiental con la eficiencia económica, y la creación de valor para la sociedad a medio y largo plazo*

- La prioritat haurien de ser els residus que no es poden recuperar com la matèria orgànica, els tèxtils,...

Contràriament, les entitats que formen la **Alianza Residuo Cero**: Greenpeace Espanya, AERESS, Amigos de la Tierra, Ecologistas en Acción, Retorna, Rezero y Surfrider España van presentar un manifest en el qual es demana la implantació del SDDR i on s'assumeix que és cert que aquest sistema no funciona igual per a tots els envasos però pes preveu que dintre d'uns anys es pugui adaptar el sistema a diferents materials; per exemple els residus d'un sol ús com les ampolles i les llaunes de begudes, són els envasos més habituals de trobar abocats en el medi ambient pel qual asseguren que aquest sistema pot disminuir en un 40% els residus que hi acaben abocats. (Alianza Residuo Cero, 2019).

Els arguments que ha utilitzat Ecoembes per rebutjar el Sistema SDDR, com la necessitat de desplaçament o la contaminació de l'aire a conseqüència del transport, són declaracions que es tornen poc rellevants si es té en compte que el Sistema de Gestió de Residus de Ecoembes no soluciona els problemes de contaminació ni facilita que la totalitat dels envasos comercialitzats es reciclin. En definitiva Ecoembes denuncia un sistema de reciclatge que funciona millor que el sistema propi però no exposa els motius reals de la denúncia, sinó que aporta uns arguments que no tenen relació amb la contaminació. Aquestes declaracions podrien ser una forma de "Greenwashing" (s'explica a l'apartat 3.4.).

"(...) casi el 80% de los envases acaban en vertederos, incinerados o arrojados en el medio ambiente" (Greenpeace Espanya, 2019).

Un altre fet que fa oscil·lar el compromís i responsabilitat ambiental de Ecoembes és que és una empresa que té a les seves mans el control del monopoli del reciclatge, és a dir, és l'única empresa en potència que s'encarrega d'aquesta gestió a Espanya, però quan es refereixen a la preservació i cura del medi a través de les seves accions, s'ha de tenir en compte que en el seu consell d'administració s'hi troben adherides les principals marques d'alimentació i envasat que amb més plàstic comercialitzen, un plàstic que com es veurà més endavant, té com a destí final la contaminació dels medis terrestres i aquàtics. Algunes d'aquestes empreses són Coca Cola, Mercadona, Carrefour, Danone, Nestlé...

“Greenpeace cuestiona que Ecoembes se defina como la organización que cuida el medio ambiente a través del reciclaje y el ecodiseño de los envases, ya que está formado por las mismas marcas que nos inundan de plástico”. (Greenpeace España., 21-10-2020, p.9)

4.1.2. SH2: Ecoembes no compleix la normativa Europea que exigeix reciclar i reutilitzar un 50% dels residus municipals.

La Unió Europea obliga a les empreses envasadores de cada país a fer-se càrrec dels residus dels seus productes. En l'àmbit nacional la llei encarregada de controlar aquestes gestions és la Llei d'Envasos de l'any 1997, dicta que dins el territori de l'Estat Espanyol s'hauran de complir uns objectius de reducció, reciclatge i valorització, entre els quals exigeix reciclar com a mínim un 50% del pes de la totalitat dels residus dels envasos generats, Espanya es troba actualment en el 35% (Greenpeace Espanya, 2021).

L'última notícia per part de la Comissió Europea és que es planteja una nova normativa en la qual Espanya hauria de superar la taxa nacional de reciclatge, actualment situat en un 35%, fins a un 55% a l'any 2025 i un 65% l'any 2035.

Segons el Pla Anual del 2019, Ecoembes hauria reciclat 1.505.661 d'envasos i la taxa de reciclatge se situaria a un 80,2%. Aquestes dades posicionen a Espanya en molt bona posició en altres paraules, l'acció s'estaria duent a terme correctament. Tot i això, la transparència pel que fa a aquest tipus de dades no és molt clara i en alguns casos crea desconfiança. Existeix la possibilitat que es dades no siguin reals no hi hagi preocupació per implantar noves lleis que controlin el reciclatge i l'última notícia de la Comissió Europea no tindria molt de sentit, tenint en compte que el 2019 es compliria de llarg amb el propòsit del 2035.

4.1.3. SH3: Ecoembes no paga per tots els envasos posats en circulació.

Les empreses envasadores tenen l'obligació d'aportar una quantitat per cada producte envasat que es distribuirà en el mercat; aquesta taxa s'anomena **punt verd**, és un símbol que ens indica que l'envàs que el conté, se sotmetrà a un cicle de recuperació i de reciclatge per aprofitar el màxim de material possible. És característic dels residus gestionats pel Sistema Integrat de la Gestió dels Residus (SIG) perquè les empreses adherides en aquest sistema tenen l'obligació d'identificar els seus productes, no amb

l'objectiu d'obtenir un benefici si no per finançar el servei de l'empresa envasadora i assegurar el compliment dels principis definits a la Directiva Europea 94/62 i la Llei 11/1997, de 24 de abril, de Envases y Residuos de Envases.

Ecoembes paga als ajuntaments el que calcula que suposarà el treball de recollida i tractament únicament dels contenidors grocs, d'aquesta manera evita pagar el cost de gran part dels envasos posats en circulació. En conseqüència, les entitats locals com els ajuntaments no poden finançar el cost real de la recollida i el tractament d'aquests residus, de manera que la gestió no es desenvolupa correctament. En resum, Ecoembes paga el sobre cost però no el cost total de la gestió dels envasos, ara bé, en aquest aspecte no s'incompleix la llei gràcies a les estratègies entre buits legals.

(Greenpeace Espanya, 2019).

El plàstic és el negoci de Ecoembes, com més envasos d'un sol ús hi hagi, més ingressos tindrà l'empresa, ja que depenen principalment dels que es consumeixen i no dels que es reciclen. No els hi interessa fomentar la prevenció del material ni comercialitzar envasos eco perquè voldria dir que s'ha de baixar el cost del punt verd i per tant, obtenir menys beneficis.

El 2016, Alberto Vizcaíno López (alvizlo) va publicar en el Blog Productor de Sostenibilidad un article en el qual s'explica perquè les dades que publica Ecoembes no coincideixen amb les dades proporcionades per la Oficina d'Estadística de la Unió Europea, Eurostat. Ecoembes formula els càlculs totals dels envasos reciclats mitjançant una divisió en la qual el denominador simbolitza les tones d'envasos adherits a Ecoembes, és a dir, els envasos que es posen al mercat per mitjà de les empreses col·laboradores, aquestes dades no es poden contrastar perquè són dades que han estat afegides per clients i pels socis.

En el numerador, s'hi afegixen els envasos domèstics reciclats pel sistema que coordina Ecoembes. La unitat final d'aquest numerador es divideix en dos blocs: recollides municipals i l'àmbit privat. Ara bé, que forma aquest àmbit privat? Centres penitenciaris, universitats, aeroports... Aquestes entitats haurien de tenir un seguit d'acords amb les empreses distribuïdores de Ecoembes, per evitar que el material rebutjat no provingui de cap altre lloc que no sigui de les empreses adherides (el denominador), el problema és que Ecoembes exclou els envasos d'aquest àmbit privat del seu denominador (no hi ha informació que ho justifiqui), per tant, aquestes xifres desapareixen.

1. EL NUMERADOR:

Toneladas de envases domésticos recicladas

● Toneladas de envases domésticos recicladas por el sistema que coordina Ecoembes

● Toneladas de envases domésticos adheridas en Ecoembes

2. EL DENOMINADOR:

Toneladas de envases domésticos adheridas en Ecoembes

Imatge 1: Alberto Vizcaíno López. (2017). ¿Por qué los datos de reciclaje de ecoembes no coinciden con los oficiales?. Productor de Sostenibilidad. (S/L).

Una altra qüestió molt important que té a veure amb la recollida dels envasos que recupera Ecoembes és que en els contenidors de recollida selectiva es recopilen molts objectes que no són envasos adherits a Ecoembes, això vol dir que molts dels residus que acaben a les seves plantes de reciclatge no consten com a envasos posats al mercat per les empreses adherides i un altre cop falten xifres.

Posem per exemple que segons les dades que ofereix Ecoembes el 2019 es van reciclar 1.500.000 tones d'envasos recuperats (Estadísticas sobre el reciclaje de envases domésticos en España) però imaginem que d'aquest milió i pico, 5.000 són paelles, 26.000 són joguines o paraigües, 36.000 podrien ser tricicles... Així doncs, no és possible saber si els envasos que posen al mercat les empreses adherides a Ecoembes es reciclen tal com diuen els seus informes perquè recuperen qualsevol mena de residu sense tenir en compte d'on prové.

A l'apartat 3.1. del Pla Anual² de Ecoembes del 2016, més concretament a les pàgines 68 i 69, s'hi explica el càlcul anterior i es fa un desglossament de les tones recollides en cada àmbit.

4.2. L'ACUMULACIÓ DE RESIDUS SENSE CONTROL DESENCADENA INCENDIS PROVOCATS.

En aquest apartat s'analitzarà quines són les conseqüències de la incineració dels residus i envasos acumulats a les plantes de reciclatge. L'anàlisi parteix de la informació extreta de l'informe "Ecoembes Miente" la qual es compara amb el que dicta la llei següent, la qual protegeix el medi ambient i la salut humana de la contaminació per factors com els incendis i la mala eliminació dels residus. L'objectiu és verificar la informació que ha denunciat Greenpeace Espanya, augmentar i exposar quines són les conseqüències de la incineració pel medi ambient.

TAULA 2 - Comparació entre la normativa espanyola i les conseqüències de la incineració.

NORMATIVA ESPANYOLA	ACCIÓ D'ECOEMBES
<p>. Artículo 7⁶ de Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados. (2011), Boletín Oficial del Estado. https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13046</p> <p>2. Artículo 23⁷ de Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados. (2011), Boletín Oficial del Estado.</p> <p>https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13046</p>	<p>SH1: El procés d'incineració és altament perjudicial tant per la salut humana com pel medi ambient.</p> <p>SH2: Les companyies asseguradores desconfien del sector del reciclatge.</p>

² ² Link de la versió completa digital:

https://www.ecoembes.com/sites/default/files/archivos_publicaciones_ecoembes/informe_anual-2016.pdf

3. Artículo 18⁸ de Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados. (2011), Boletín Oficial del Estado.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13046>

4. Artículo 20⁹ de Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados. (2011), Boletín Oficial del Estado.

<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13046>

Artículo 7⁶. Protección de la salud humana y el medio ambiente.

1. Las autoridades competentes adoptarán las medidas necesarias para asegurar que la gestión de los residuos se realice sin poner en peligro la salud humana y sin dañar al medio ambiente y, en particular:

- a) No generarán riesgos para el agua, el aire o el suelo, ni para la fauna y la flora;
- b) no causarán incomodidades por el ruido o los olores; y
- c) no atentarán adversamente a paisajes ni a lugares de especial interés legalmente protegidos.

2. Las medidas que se adopten en materia de residuos deberán ser coherentes con las estrategias de lucha contra el cambio climático.

Artículo 23⁷. Eliminación de residuos.

Las autoridades ambientales en su respectivo ámbito competencial se asegurarán de que, cuando no se lleve a cabo la valorización según lo dispuesto en el artículo 21.5, los residuos se sometan a operaciones de eliminación seguras adoptando las medidas que garanticen la protección de la salud humana y el medio ambiente. Los residuos deberán ser sometidos a tratamiento previo a su eliminación salvo que el tratamiento de los mismos no sea técnicamente viable o no quede justificado por razones de protección de la salud humana y del medio ambiente.

Artículo 18⁸. Obligaciones del productor u otro poseedor inicial relativas al almacenamiento, mezcla, envasado y etiquetado de residuos.

En relación con el almacenamiento, la mezcla y el etiquetado de residuos en el lugar de producción, el productor u otro poseedor inicial de residuos está obligado a:

1. Mantener los residuos almacenados en condiciones adecuadas de higiene y seguridad mientras se encuentren en su poder.

La duración del almacenamiento de los residuos no peligrosos en el lugar de producción será inferior a dos años cuando se destinen a valorización y a un año cuando se destinen a eliminación. En el caso de los residuos peligrosos, en ambos supuestos, la duración máxima será de seis meses; en supuestos excepcionales, el órgano competente de las Comunidades Autónomas donde se lleve a cabo dicho almacenamiento, por causas debidamente justificadas y siempre que se garantice la protección de la salud humana y el medio ambiente, podrá modificar este plazo.

Los plazos mencionados empezarán a computar desde que se inicie el depósito de residuos en el lugar de almacenamiento.

2. No mezclar ni diluir los residuos peligrosos con otras categorías de residuos peligrosos ni con otros residuos, sustancias o materiales.

Los aceites usados de distintas características cuando sea técnicamente factible y económicamente viable, no se mezclarán entre ellos ni con otros residuos o sustancias, si dicha mezcla impide su tratamiento.

Almacenar, envasar y etiquetar los residuos peligrosos en el lugar de producción antes de su recogida y transporte con arreglo a las normas aplicables.

Artículo 20º. Obligaciones de los gestores de residuos.

. Con carácter general los gestores de residuos están obligados a:

c) Suscribir un seguro o constituir una garantía financiera equivalente en el caso de entidades o empresas que realicen operaciones de tratamiento de residuos peligrosos y cuando así lo exijan las normas que regulan la gestión de residuos específicos o las que regulan operaciones de gestión, para cubrir las responsabilidades que deriven de estas operaciones. Dicha garantía deberá cubrir, en todo caso:

4.2.1. SH1: El procés d'incineració és altament perjudicial tant per la salut humana com pel medi ambient.

La Llei 22/2011, de 28 de julio, de Residuos y Suelos Contaminados, dicta que les autoritats competents han d'utilitzar les mesures necessàries per assegurar que la gestió dels residus es realitza sense perjudicar la salut humana ni el medi ambient. Ecoembes, segueix un mètode molt particular per no malgastar les matèries i és el següent: elimina el rebuig dipositant-ho en abocadors il·legals o bé cremant-lo, esdevenint una font d'emissions contaminants molt perjudicials tant pel medi ambient com per la salut humana.

La incineració és un procés altament contaminant perquè les substàncies que s'alliberen són tòxiques, com per exemple les dioxines que causen càncer o els metalls pesants (el mercuri, cadmi i plom) que contaminen greument l'atmosfera, són els principals gasos que provoquen l'efecte d'hivernacle. També es perjudica els treballadors i a les poblacions que viuen a prop d'aquestes incineradores, ja que estan exposades a aquestes substàncies químiques perilloses a través de l'aire o mitjançant l'alimentació de productes agrícoles. (Universidad de Granada, S/D)

És un procés amb molts inconvenients: alts costos d'inversió i d'explotació, no s'aprofiten les matèries primeres contingudes en els productes, es malgasta energia i aigua per fabricar el producte que s'incinera, és un procés contaminant i el més important, la societat ho rebutja. A l'informe "*Problemàtica de las Incineradoras*" publicat a la Universitat de Granada es proposen les alternatives següents:

- Impulsar una llei que prohibeixi la producció de productes que no es puguin reciclar.
- Promoure la reducció, reutilització i reciclatge mitjançant l'educació.
- Separar els residus orgànics per fer un compost que podrà ser utilitzat per les administracions públiques.

- Promoure canvis en el “packaging” dels productes envasats per fabricar-los amb embalatges biodegradables.

4.2.2. SH2: Les companyies asseguradores desconfien del sector del reciclatge.

El Sistema de Gestió de Residus (SIG) del nostre país, és una xarxa que engloba tot el procés de reciclatge. Dins d'aquesta xarxa hi intervenen una sèrie d'actors amb activitats diferents, les quals es desenvolupen seguint un cicle. Aquests actors són els gestors del reciclatge, els encarregats de tancar el Cicle de l'Economia Circular, Sistema Econòmic i Social que té com a objectiu la producció de béns i serveis al mateix temps que redueix el consum i el malbaratament de matèries primeres, aigua i fonts d'energia (La economia circular en España)

Aquesta xarxa funciona de manera que un cop obtinguts els residus de diferents orígens, intervé una empresa que cobra per emportar-se'ls i vendre'ls a altres empreses encarregades de la reutilització i el reciclatge d'aquests. Dins d'aquest procés moltes de les empreses recicladores duen a terme una estratègia que consisteix en emmagatzemar grans quantitats de brossa per millorar la rendibilitat del negoci incrementant els riscos. Aquest mètode suposa un perill en dos aspectes: sovint no es categoritzen els residus i es barregen amb materials inflamables o perillosos, els quals provoquen els incendis; i deguda l'acumulació dels residus i la poca capacitat de les plantes de reciclatge, s'opta per eliminar-los intencionadament amb la incineració.

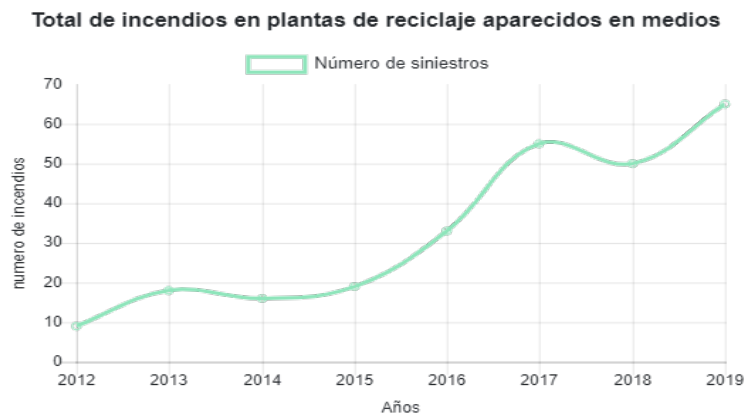
La Llei 22/2011, de 28 de julio, de Residuos y Suelos Contaminados, dicta que la durada de l'emmagatzematge dels residus no perillosos serà inferior a dos anys o un any depenent si es reutilitza o s'elimina, en el cas dels residus perillosos serà un màxim de sis mesos. Segons l'informe “*Ecoembes Miente*” un percentatge elevat d'aquestes plantes de reciclatge acumulen grans quantitats de residus sense seguir els controls de seguretat adequats.

S'ha descobert que 35 de les 267 plantes de reciclatge espanyoles perjudicades apareixen a les llistes de recuperadors i recicladores homologats pel SIG d'envasos lleugers (Greenpeace Espanya, 21-10-2020), això vol dir que els residus posats al mercat per Ecoembes i posteriorment incinerats, es comptabilitzen com matèries reciclades quan en realitat han sigut cremades. Si afegim el fet que les empreses corresponents cobren de les assegurances, un incendi els hi surt a compte. És per aquest motiu que les companyies asseguradores estan començant a imposar polítiques més restrictives a l'hora de contractar els segurs perquè no confien en el Sector del Reciclatge.

Per defensar aquesta qüestió, l'Associació Nacional de Recicladors de Plàstic va publicar el 2019 un informe amb el qual es vol demostrar que no existeix cap problemàtica real d'incendis en aquest sector. Es presenta la preocupació causada per les restriccions i s'afirma que les dades que fan referència a les sinistralitats no es corresponen amb les dades reals, afegeixen: *“Es necesario afrontar el absoluto desconocimiento de la actividad de los recicladores por parte de las compañías y eliminar las trabas para el correcto desarrollo de un sector que la Comisión Europea ha considerado clave en el Plan para la Economía Circular”* (ANARPLA, 2019), tot i això en aquest paràgraf afirmen que no hi ha transparència en el Sistema de Gestió de Residus i que el Pla per l'Economia Circular no funciona.

Ara bé, és cert que les xifres no es corresponen? El Seprona, Servei de Protecció de la Naturalesa, especialitat de la Guàrdia Civil, creu que com a mínim el 15% dels incendis són intencionats, sobretot els reincidents en una mateixa planta. (Greenpeace España., 21-10-2020)

Des del 2013, la pàgina de “BlogSOSTenible (Pepe Galindo,2013) ha registrat incendis de tota mena de plantes de reciclatge, Greenpeace Espanya ha analitzat cada un d'aquests impactes per investigar si les plantes perjudicades estaven homologades o no pel SIG. A la gràfica següent veiem l'augment d'aquests incendis:

imatge 2: (S/A). (20-10-2020). Los fallos del sistema de reciclaje. Greenpeace España. (S/L). Apartat 2: Incendios en las plantas de reciclaje,

El gràfic ens mostra que a partir de mitjans del 2014 comencen a produir-se els incendis amb més intensitat, durant els tres anys següents els incendis no paren d'augmentar, en concret el nombre d'incendis puja un 35% fins l'any 2018 on disminueixen els incendis un 10%, tot i això, després de la decaiguda, la gràfica ens torna a mostrar un augment. Aquests, son incendis anunciats pels mitjans de comunicació, per tant, cap la possibilitat que s'haguessin produït més incendis però no hauran estat difosos.

El partit polític ecologista espanyol EQUO, fundat l'any 2011, va publicar l'any 2017 un mapa del continent espanyol en el qual s'hi han registrat tots els incendis que es van produir des del mes de gener³. Els 42 incendis registrats en aquesta web estan inclosos al registre fet per BlogSOSTenible, en la qual es registra des del 2013 fins al 2021 un total de 364 incendis a la geografia espanyola. Segons els dos registres els incendis tenen lloc sobretot a l'estiu, època en la qual les temperatures augmenten i es pot dissimular els fets amb el tema de la calor però la probabilitat que hi hagi tants incendis de forma accidental és molt baixa. Els incendis i l'augment dels costos fan perillar l'activitat de molts gestors de residus i alhora són indicadors de les mancances de la gestió del seu reciclatge. Per tant, la incineració no pot complementar-se amb els models de reciclatge i molt menys ser-ne el substitut.

4.3 ELS ENVASOS NO RECICLATS ACABEN ABOCATS AL MEDI NATURAL.

En aquest apartat s'analitzarà quines són les conseqüències dels abocadors il·legals en el medi ambient. L'anàlisi parteix de la informació extreta de l'informe "Ecoembes Miente" la qual es compara amb el que dicten les lleis següents, les quals protegeixen el medi ambient i la salut humana de la contaminació. L'objectiu és verificar la informació que ha denunciat Greenpeace Espanya, augmentar i exposar quines són les conseqüències de la eliminació dels residus a través d'abocadors, molts d'ells il·legals.

TAULA 3 - Comparació entre la normativa espanyola i les conseqüències dels abocadors il·legals en territoris estrangers i nacionals.

NORMATIVA ESPANYOLA	ACCIÓ D'ECOEMBES
<p>2. Artículo 25° de Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados. (2011), Boletín Oficial del Estado.</p> <p>https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-13046</p>	<p>SH1: Deguda la quantitat de contenidors que transporten mercaderies i/o residus no es fan controls adequats.</p> <p>SH2: Ecoembes està implicat amb abocadors il·legals a països del Sud-Est Asiàtic i a la geografia espanyola.</p>
<p>3. Artículo 14° del Reglamento (CE) n° 1013/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo de 14 de junio de 2006.</p> <p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1013</p>	<p>SH3: Els abocadors il·legals són perillosos pel medi terrestre.</p> <p>SH4: Els abocadors il·legals són perillosos pel medi aquàtic.</p>

³ Enllaç directe al mapa d' incendis:

<https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?ll=38.61134514438949%2C-5.036598851789455&hl=es&hl=es&z=6&mid=1NAmXQpcHorFFVRhpBr2i58Tr5Ng>

4. Artículo 26° del Reglamento (CE) n° 1013/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo de 14 de junio de 2006.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1013>

5. Artículo 33° del Reglamento (CE) n° 1013/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo de 14 de junio de 2006.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1013>

Artículo 25°. *Régimen de los traslados de residuos en el interior del territorio del Estado.*

1. Se entiende por traslado de residuos en el interior del territorio del Estado, a los efectos de la presente Ley, el transporte de residuos desde una Comunidad Autónoma a otra, para su valorización o eliminación.

• Los traslados de residuos en el interior del Estado se regirán por lo dispuesto en esta Ley, en especial en lo que se refiere a la vigilancia, inspección, control y régimen sancionador.

• Los traslados de residuos destinados a la eliminación y los traslados de residuos domésticos mezclados destinados a la valorización se efectuarán teniendo en cuenta los principios de autosuficiencia y proximidad.

2. Todo traslado de residuos deberá ir acompañado de un documento de identificación, a los efectos de seguimiento y control.

Artículo 14°. En caso de traslado de residuos destinados a operaciones de eliminación y de residuos no incluidos en las listas de los anexos III, IIIA o IIIB destinados a operaciones de valorización, procede garantizar la supervisión y el control óptimos mediante el requi sito de una autorización previa por escrito de dichos traslados. A su vez, este procedimiento debe conllevar una notificación previa, para que las autoridades competentes estén debidamente informadas y puedan adoptar todas las medidas necesarias para la protección de la salud humana y el medio ambiente, así como para que estas autoridades puedan formular objeciones razonadas al traslado.

Artículo 26°. Es necesario, con el fin de proteger el medio ambiente de los países afectados, aclarar el alcance de la prohibición, establecida de acuerdo con el Convenio de Basilea, de las exportaciones de la Comunidad de residuos destinados a su eliminación en un tercer país que no sea miembro de la Asociación Europea de Libre Comercio (AELC).

Artículo 33°. Se deben dar los pasos necesarios para garantizar que, de conformidad con la Directiva 2006/12/CE y con el resto de la legislación comunitaria sobre residuos, los residuos que se trasladen dentro de la Comunidad, así como los que se importen en la Comunidad, se gestionen de modo que, durante todo el traslado e incluyendo la valorización o la eliminación en el país de destino, no se ponga en peligro la salud humana y se lleve a cabo sin utilizar procesos o métodos que puedan ser perjudiciales para el medio ambiente. En lo que respecta a las exportaciones de la Comunidad que no estén prohibidas, deben hacerse esfuerzos para garantizar que la gestión del residuo se lleve a cabo de manera ambientalmente correcta durante todo el transcurso del traslado e incluyendo la valorización o eliminación en el país tercero de destino. La instalación receptora de residuos debe funcionar con arreglo a unas normas de protección de la salud humana y de protección medioambiental equivalentes de forma general a las normas establecidas en la legislación comunitaria. Debe establecerse una lista de directrices no vinculantes en las que pueda buscarse orientación para una gestión correcta desde el punto de vista medioambiental.

4.3.1. SH1: Deguda la quantitat de contenidors que transporten mercaderies i/o residus no es fan controls adequats.

En primer lloc, Ecoembes com a autoritat competent i responsable de la gestió dels residus a Espanya, **no assegura que aquesta gestió es produeixi sense perjudicar**

al medi ambient tal com s'ha explicat a l'apartat 3.1. amb la Llei 22/2011, de 28 de julio, de Residuos y Suelos Contaminados. En aquest punt de la investigació aquest argument és afirmatiu, ja que hi ha proves que confirmen casos en els quals s'han trobat residus d'envasos europeus, entre ells espanyols, en el sud-est asiàtic.

Segons les dades del Servei d'estadístiques de la ONU (Comtrade), Espanya ocupa el 13è lloc en l'exportació de residus plàstics en el 2018 amb 157.468 tones. El 2017 ocupava el 9è lloc amb 302.260 tones. *“Els principals països als quals s'exporten aquests residus des de l'Estat espanyol són la Xina, Hong Kong, el Vietnam, Malàisia, Indonèsia, Tailàndia, l'Índia, el Pakistan i Ghana. Fins al novembre del 2019, des d'Espanya s'han enviat 10.403 tones de plàstic a Hong Kong; 8.937 a Alemanya; 7.603 a Malàisia; 5.895 a Portugal; 5.504 a França; 4.942 a Turquia; 4,591 a Itàlia i 3.342 a Indonèsia. Durant el 2018, 24.389 tones de residus van acabar a Malàisia, seguida per Vietnam, la Xina, Hong Kong i Tailàndia”* (Alba Marino, 2020).

“Con un simple ejercicio de observación, podemos ver cada día miles de envases, especialmente de plástico de un solo uso, arrojados al medio natural o contaminando los cursos fluviales de agua, playas y naturalmente el mar (bolsas, tazas, cubiertos, pajitas, envases de plástico..., lo cual supone una grave fuente de contaminación. (...) El mayor inconveniente para poder abordar este problema, es que no existen datos suficientemente auditados por las administraciones, fiables, comparables entre sí, que permitan acercarnos a la realidad de la generación de residuos de envases, entre otros.” (Greenpeace España., 21-10-2020, p. 54)

El Conveni de Basilea és l'encarregat de regular el control de moviments entre fronteres dels residus perillosos i de la seva eliminació. Per exportar residus és necessari un document d'identificació o autorització, en el cas contrari l'exportació estarà prohibida. Cada país assigna una sèrie de restriccions que s'han de complir segons les seves lleis. El problema és que deguda la quantitat de contenidors (recipients metàl·lics rectangulars amb els quals es transporta mercaderies o, en aquest cas, els residus) i el seu volum, gairebé mai es controla la situació. Això provoca que moltes empreses duguin a terme el frau més comú en aquests casos, *“La regulació dels materials es fa mitjançant uns codis que es classifiquen segons el residu. Des de Greenpeace denuncien que el frau més comú és assignar un codi diferent al pertinent per tenir menys restriccions. L'única via per certificar-ho és obrint les mercaderies una per una, gestió impossible de portar a terme”* (Alba Marino, 2020). Aquest fet és una qüestió real i irrefutable si no com s'explica que hi hagi residus de l'estat espanyol per exemple a Malàisia.

“Greenpeace España solicitó a la Subdirección General de Residuos todas las autorizaciones por traslados de residuos en los últimos dos años. Sólo se realizaron 5 autorizaciones, un número muy bajo teniendo en cuenta la gran cantidad de transacciones realizadas en esos años (2018 y 2019), en concreto más de 4.600 exportaciones. Según datos de Aduanas extraídos de la Agencia Tributaria, la media de transacciones en 2018 fue de 259 transacciones mensualmente y, en 2019 (datos hasta noviembre), de 137 al mes”. (Greenpeace Espanya, 2021)

4.3.2. SH2: Ecoembes està implicat amb abocadors il·legals a països del Sud-Est Asiàtic i a la geografia espanyola.

L'any 2019 es va publicar una notícia en diferents mitjans de comunicació sobre la decisió presa pel Govern Malai de retornar els residus que s'hi exporten sense control ni autorització. En el cas de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) es va publicar un article amb el titular *“Malàisia tornarà 3.000 tones de residus plàstics als països desenvolupats”*.

“Les empreses asiàtiques "compren" els residus il·legalment a països on la legislació obliga a reciclar i sovint no tenen capacitat per fer-ho, perquè la brossa arriba mal seleccionada o barrejada amb materials tòxics o no reciclables. Davant el col·lapse, els plàstics acaben amuntegats, (...). El govern malai ha anunciat que tornarà 60 contenidors que van arribar a Malàisia de forma il·legal amb 3.000 tones de residus plàstics. Ja s'han pogut identificar fins a 14 països d'origen, inclosos els Estats Units, Regne Unit, Austràlia, Canadà i Espanya, on ja s'han rebut de tornada 5 contenidors” (CCMA, 2019) .

Greenpeace Espanya informa que ha trobat en aquest país durant dos anys consecutius abocadors il·legals com per exemple, l'abocador de Jenjarom.

La ministra de Medi Ambient de Malasia, Yeo BeeYin, ha criticat que els ciutadans dels països occidentals no són conscients de la quantitat de brossa que generen i no es recicla mai, sinó que s'envia a altres països.

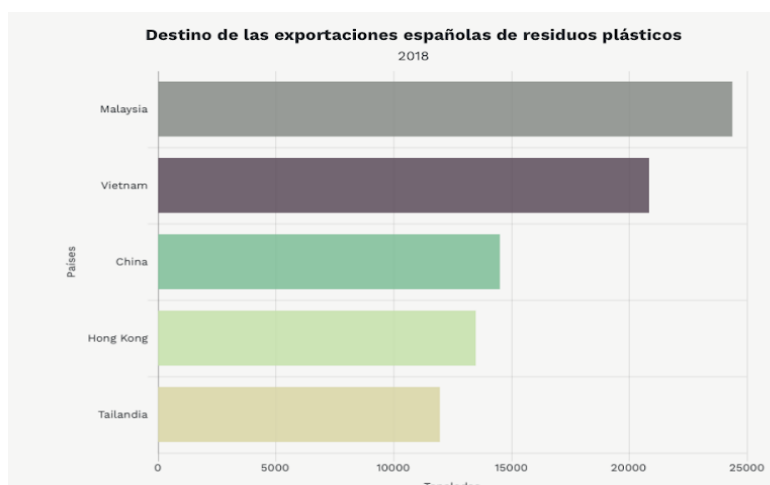
“Exigim a les nacions desenvolupades que revisin la gestió de la seva brossa plàstica i deixin d'enviar-la a països en desenvolupament. Si ens l'envieu a Malàisia us la tornarem sense pietat” (CCMA, 2019).

Aquests abocadors il·legals suposen un greu perill per la naturalesa, la fauna i la flora, i els ecosistemes que hi habiten sobretot tenint en compte que la majoria d'aquests residus són envasos d'un sol ús compostos principalment de plàstic, una matèria que necessita centenars d'anys per descompondre's del tot.

Imatge 3: (S/A), (21-10-2020) Ecoembes Miente. Greenpeace Espanya, Madrid. p.43.

A la gràfica següent es representa en tones la quantitat de residus que s'han exportat als diferents països anomenats a la banda vertical de la gràfica. A la primera posició hi ha Malàsia, amb aproximadament 25 milions de tones, seguida per Vietnam amb aproximadament 20 milions, en tercera posició la Xina amb aproximadament 15 milions, seguit per Hong Kong i Tailàndia amb aproximadament 10 milions de tones.

Imatge 4: (S/A), (21-10-2020) Ecoembes Miente. Greenpeace Espanya, Madrid. p.39.

Un altre cas que també va ser publicat pels medis i que mencionen a l'informe "Ecoembes Miente" és el Cas de Utiel, un dipòsit situat a València, per tant, els abocadors il·legals no són només problemàtiques externes a la geografia espanyola. "El 44% de los plásticos españoles acaban en vertederos repartidos por la geografía española. Es decir, enterrado, a las bravas, bajo capas de tierra, generando inmensas montañas desapercibidas para cualquier paseante" (Greenpeace Espanya, 21-10- 2020).

Imatge 5: Córdoba, Yasmin. (2019). Malàisia tornarà 3.000 tones de residus plàstics als països desenvolupats. CCMA. Kuala Lumpur.

El dipòsit Valencià de Utiel Recicla S.L no disposava dels permisos necessaris per emmagatzemar plàstics, tot i això va acumular més de 30.000 tones d'envasos plàstics. (Greenpeace España,, 21-10-2020). Aquesta il·legalitat controlada per la Llei 22/2011, de 28 de juliol, de residus i sòls contaminats va suposar una sanció i l'obligació de retirar tots els residus.

Toni Cuquerella publica al diari EIDiario.es un article en el qual explica el cas i les conseqüències. Segons aquest article, la denúncia la posa la Guàrdia Civil (Seprona) i la conselleria va demanar retirar els residus que s'emmagatzemaven sense autorització però no van aconseguir que la mesura fos efectiva. El juny del 2018 l'Ajuntament d'Utiel obra un expedient sancionador per les causes i l'empresa sancionada va haver de pagar una quantitat de 60.000 euros per la il·legalitat.

El que crida l'atenció dels investigadors de Greenpeace Espanya és que la majoria dels residus que s'hi van abocar pertanyien a Saica Natur, una de les empreses homologades per Ecoembes i representada en el seu Consell d'Administració. Aquesta dada indica que Ecoembes era conscient de la situació però no va dur a terme cap acció per sancionar l'empresa, fet que el converteix en còmplice d'aquest atemptat mediambiental⁴. L'Escola de Periodisme UAM va publicar l'any 2019 al diari El País una notícia amb el titular: "Ocho recicladoras acumulan miles de toneladas de plástico en un vertedero ilegal de Valencia", en el qual s'informa que Saica Natur es posicionava en un 73% del total dels residus dipositats a l'abocador.

⁴ (...) consiste en el uso ilegal de la fuerza contra recursos ambientales in situ con el fin de despojar a las poblaciones de sus beneficios y/o en la destrucción de propiedades ajenas." (Wikipèdia, S/D)

4.3.3. SH3: Els abocadors il·legals són perillosos pel medi terrestre.

The malleability, low costs and durability of plastics have made them extremely versatile and their usage increased about 25-fold over the last 40 years. Annual plastic production currently exceeds 380 million tons, summing up to 8300 million tons produced until 2015⁵. (Anderson A., Werner K., Christiane Z., Stefan H., Matthias C., 2017)

S'estima que la producció, l'ús i la gestió dels materials han generat aproximadament 6300 milions de tones de residus, dels quals aproximadament 4700 han acabat abocats en el medi ambient.

(Albaro Holgado, 2018) “ *La situación se ha agravado después de que China, hasta hace poco considerado como el vertedero del planeta, prohibiera las importaciones de ciertos tipos de residuos sólidos desde el extranjero. El país asiático acumulaba, según la base de datos Comtrade de la ONU, importaciones de hasta 7,35 millones de toneladas anuales provenientes desde prácticamente todo el denominado primer mundo. Entre los residuos afectados por los nuevos aranceles el principal damnificado es el plástico, material que supone buena parte del volumen total de lo producido en España*”.

La qüestió és que aquests residus no es desintegren sinó que es **degraden** en milions de micro peces de plàstic molt difícils de collir. L'atenció científica sobre aquest fet cada cop és més habitual, ja que contamina molt més, tot i això els sistemes terrestres són els que menys atenció han rebut per part de la comunitat científica, a causa del pensament que “*Microplastic threats to aquatic systems are often related to the fact that, for organisms living in a liquid environment, microplastics may represent particulate targets for ingestion, solid surfaces for transport of contaminants, or the potential of physical damage*”⁶. (Anderson A., Werner K., Christiane Z., Stefan H., Matthias C., 2017). Encara que el sistema terrestre estigui format a través de materials rocosos (sòlids), aquests residus no formen part de la natura, tot i això els trobem a les muntanyes, a les carreteres, boscos, embrutant ecosistemes i perjudicant la fauna que hi viu.

Els abocadors i els centres urbans o industrials contribueixen amb el contacte i l'entrada d'aquests microplàstics directament amb el sòl, tot i la presència generalitzada d'aquests

⁵ La maleabilitat, el baix cost i la resistència dels plàstics els han convertit en una materia molt versàtil amb la qual la seva funcionalitat ha incrementat de 25 a 40 anys. La producció anual de plàstics actualment és de 380 milions de tones, més les 8300 milions de tones produïdes desde l'any 2015.

⁶ Les amenaces microplàstiques als sistemes aquàtics sovint estan relacionades amb el fet que, per als organismes que viuen en un entorn líquid, els microplàstics en formes de superfícies sòlides, poden representar objectius per a la ingestió o bé provocar danys físics.

microplàstics hi ha molt poques dades disponibles a conseqüència del poc control i la manca de mètodes per estudiar i informar sobre els microplàstics del medi ambient.

(Anderson A., Werner K., Christiane Z., Stefan H., Matthias C., 2017).

4.3.4. SH4: Els abocadors il·legals són perillosos pel medi aquàtic.

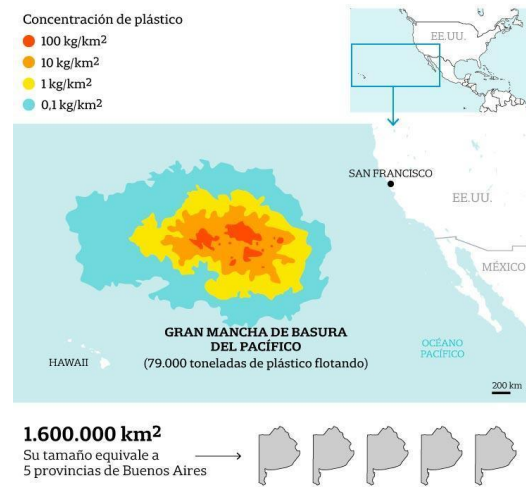
L'acumulació de plàstics en el medi aquàtic és actualment una evidència *“Només en els oceans es calcula que cada any es troben fins a 12 milions de tones de brossa i entre un 21% i 54% de les partícules de microplàstics del món estan en el Mar Mediterrani. Durant les investigacions que Greenpeace va dur a terme en 2015, es van arrebregar una mitjana de 320 objectes d'escombraries per cada 100 metres de platja sotmesa a mostreig a Espanya, sent el 75 % d'aquests residus objectes de plàstic. Cada dia continuen abandonant-se 30 milions de llaunes i d'ampolles de plàstic a Espanya, que passen a contaminar el nostre entorn terrestre, costaner i marí”* (Com arriba el plàstic als oceans i què hi passa llavors?).

Els microplàstics no retinguts per les plantes de tractament d'aigües residuals poden desplaçar-se fins als cursos d'aigua dolça i posteriorment transmetre microbis dins d'aquests sistemes. Per tant, els microplàstics alliberats de les plantes de tractament d'aigües residuals a les aigües continentals contaminen i infecten amb un microbioma diferent i potencialment perillós, en aquest sentit, els microplàstics continentals podrien tenir un paper com a culpable de l'aparició de malalties en el medi aquàtic (Anderson A., Werner K., Christiane Z., Stefan H., Matthias C., 2017).

Una altra qüestió molt important que també es menciona anteriorment és que aquests microplàstics són sovint ingerits per la fauna marina, s'acumulen en el seu organisme fins que aquest supera el límit de tolerància o toxicitat i moren; una dada curiosa d'aquest fet és que quan l'animal es mor, aquests residus encara romanen en els seus intestins, ja que la putrefacció del cadàver és més ràpida que la degradació del plàstic. Un cop aquests residus han arribat als mars o oceans s'escampen com fum per tot el món ampliant la problemàtica a tot el planeta.

Constantment s'anuncia en els mitjans de comunicació la preocupació d'aquest fet, per exemple, les notícies sobre les illes de plàstic dels oceans, en total n'hi ha cinc. La més famosa de totes és Pedaç de l'Oceà Pacífic ubicada entre Japó i Califòrnia (en els mitjans de comunicació sovint s'anomena “illa de plàstic” però en els estudis científics se l'anomena “pedaç” perquè és inviable caminar-hi per sobre). No hi ha dades exactes

de quantes tones de brossa la formen però està confirmat que la majoria dels residus són plàstics.

Imatge 6: Chris Mooney. (03/2018). La isla de la basura en el Pacífico ya triplica el tamaño de Francia. La Nación. Washington.

Aquest mapa temàtic representa el cas de l'illa de plàstic, mostra dos països nord-americans (EUA i Mèxic) per comparar la mida dels països i l'illa de plàstic, tot i això no està relacionat amb els territoris o amb les seves polítiques. A la part superior del mapa trobem una llegenda que ens mostra la concentració de kilograms de plàstic per metre quadrat. Una altra dada que ens aporta és que en total hi ha 1.600.000kg/km² això equival a gairebé la totalitat del país de Mèxic amb 1.973.000 km². En el mapa ens donen la dada d'equivalència amb cinc províncies de Buenos Aires.

A partir de la imatge es veu que l'illa no és homogènia, és a dir, a la zona vermella hi ha molta concentració de plàstic i va disminuint cap al groc i el blau que és on hi ha menys concentració, fins a 0,1kg/km².

La mitjana de plàstic de la zona vermella serien 49,90kg/km² que obtenim de dividir les 79.000.000 tones entre els 1.600.000 km². Com que és una capa homogènia només es pot calcular la mitjana.

Imatge 7: (S/A).(S/D).Isla de Basura: descubrimiento, ubicación, soluciones y más. hablemosdeislas.com. (S/L).

No tots els residus floten perquè alguns són més densos, per la qual cosa el problema no està només a la superfície, aquest fet i el moviment de les corrents que fan que aquest material es dispersi compliquen el càlcul total i l'anàlisi. *“La basura de la costa de América del Norte tarda aproximadamente cerca de seis años en llegar a la Gran Parche de Basura, mientras que la basura de Japón y otros países asiáticos tarda alrededor de un año. El 20% restante de los desechos proviene del tráfico marítimo, plataformas petrolíferas, barcos de pesca y grandes buques de carga que vierten o pierden los desechos directamente en el agua”* (Raul Jache Chamorro, 2014).

Actualment s'estan investigant les solucions per posar fi a la problemàtica dels microplàstics, entre elles “The Clean Up” una organització sense ànims de lucre que creen projectes tecnològics per evitar l'entrada de plàstics als oceans. Aquest projecte el va fundar amb només divuit anys un jove inventor que es diu Boyan Slat. L'acompanyen un grup de més de 90 enginyers, investigadors, científics i modeladors computacionals que treballen diàriament per eliminar els plàstics.

El seu objectiu és reduir un 90% la contaminació per plàstics en els oceans, un cop hagin assolit aquesta meta, deixaran de treballar i cancel·laran l'organització.

Les intervencions es diuen a terme amb un vaixell que disposa d'una xarxa en forma de U, la qual capta els plàstics que suren per la superfície i els recull, com una nau de pesca. Un cop recollits els materials, es traslladen a un altre vaixell encarregat del reciclatge d'aquests residus.

En aquesta imatge publicada per Greenpeace Espanya a l'informe *“Maldito plástico”* s'il·lustra quants anys “vida” tenen els envasos i elements de plàstic que hi apareixen. Entre els més contaminants s'hi troben en primer lloc fils de pesca, els quals tenen un contacte directe amb el medi marí i la probabilitat de trobar-ho a les platges o entorns és molt elevada, seguits per ampolles de begudes, coberteria i gots de plàstic també molt comú durant sortides o “pic-nic”, encenedors, bosses d'un sol ús,...

Plásticos: ¿cuánto tiempo tardan en descomponerse?		
HILO DE PESCA		± 600 años
BOTELLA		± 500 años
CUBIERTOS		± 400 años
MECHERO		100 años
VASO		65- 75 años
BOLSA		55 años
SUELA DE ZAPATO		10- 20 años
COLILLA		1- 5 años
GLOBO		6 meses

Imatge 8: (S/A), (S/D). Com arriba el plàstic als oceans i què hi passa llavors?. Greenpeace Espanya. (S/L).

4.4. ANÀLISI DE LA COMUNICACIÓ DE ECOEMBES.

En aquest apartat s'hi tracta la transparència de l'organització Ecoembes, un altre punt destacat a l'informe “*Ecoembes Miente*”, ja que ha sigut la principal problemàtica a l'elaborar la investigació i és un factor molt important que afecta la credibilitat de les institucions, empreses o organitzacions que ofereixen qualsevol classe de servei.

En segon lloc s'analitzarà una estratègia comunicativa en concret que és el Greenwashing, un mètode molt utilitzat per les empreses mediambientals per aproximar-se al seu públic però com es veurà tot seguit, és una estratègia que a la fi no afavoreix a les empreses o organitzacions que l'utilitzen.

4.1. Què és la transparència i com es resol en el cas de Ecoembes.

La transparència o responsabilitat social corporativa (RSC) es defineix com activitats voluntàries de les empreses amb l'objectiu de millorar la societat, l'economia o el medi ambient però sobretot la imatge corporativa i el valor afegit de l'empresa. Aquesta transparència genera confiança les persones que mantenen relació amb l'entitat.

Aquesta transparència necessita un pla estratègic de RSC en el qual s'inclou un propòsit, uns objectius quantificables, el compromís dels membres i l'elecció de les competències que necessita cada funció.

“De nada sirve que la empresa pretenda mejorar el medioambiente, si no promueve acciones en esa línea o los empleados no están de acuerdo en ellas. Por poner un caso concreto, la empresa invierte en papeleras estratégicamente colocadas por todas las oficinas y centros de trabajo de tres compartimentos para reciclar papel, plástico y residuos orgánicos, pero la empresa que recoge los residuos los junta otra vez o los propios empleados no se molestan en separar.”

(Marketing.pink, S/D)

La transparència empresarial s'articula mitjançant una comunicació fluida i té dos variants: la comunicació interna i externa. La interna és la que afecta els treballadors amb l'objectiu de crear una comunitat entre l'equip. L'externa és la que afecta a la societat per projectar-se com una empresa oberta. (Sandra Teruel, 2020).

Greenpeace a l'informe “*Ecoembes Miente*” denuncia la falta de transparència de l'organització, ja que ha sigut molt complicat trobar dades sobre la seva gestió. Ss cita textualment de l'informe (p.5):

-“Esta investigación ha sido complicada debido a la falta de transparencia y a la dificultad para acceder a buena parte de la información. En primer lugar por tratarse de una entidad privada que no tiene obligación de dar información y, en segundo lugar, porque a través de patrocinios y ayudas pagando la complicidad de numerosos agentes sociales” .

El que denuncia Greenpeace és que hi ha dades que són difoses, per exemple, es complica calcular quants envasos es comercialitzen a Espanya, per tant, difícilment és pot calcular quants d'ells són recuperats per reciclar, tot i que el sistema del codi de barres permet calcular l'origen i el destí, hi ha altres factors que influeixen aquest com l'abocament inadequat en els contenidors o directament en el medi. L'any 2019 a l'informe *“Maldito Plástico”* van tractar aquest problema de la manera següent, se cita textualment (p.31):

- “Si realizamos una extrapolación mediante una media de los valores, que consideramos suficientemente representativos a nivel estatal, obtenemos que el nivel de recuperación/reciclaje de envases “de plásticos” en España rondaría el 25,4 %. Una cifra baja, teniendo en cuenta que el Sistema Integrado de Gestión (SIG-Ecoembes) sitúa el porcentaje de reciclaje de la fracción de envases ligeros (todos) en más de un 77,1 %.

Por otro lado, la cifra de reciclaje de envases (domésticos, comerciales, e industriales) que el Ministerio para la Transición Ecológica (MITECO) envía a Europa se situaría en el 70,34 %. Pero si sólo tenemos en cuenta los envases plásticos, esta cifra de reciclaje sería de un 45,46 %. Según sus datos de 2016, se habrían generado un total de 1.526.347 toneladas de envases de plástico (domésticos, comerciales e industriales) de los que se habrían reciclado 693.935 toneladas, lo que supondría ese 45,46 %. Estos datos incluirían no sólo los envases domésticos, sino también los comerciales e industriales, como ya hemos comentado”.

La imatge 9 és un esquema fet per Greenpeace Espanya amb les dades que van obtenir de l'informe *“Maldito Plástico”* el 2019. Parteixen de les 12.000 empreses que comercialitzen amb el punt verd el qual posteriorment és pagat pels consumidors. Un cop s'ha fet ús de l'envàs, un 40% d'aquests residus no es poden reciclar, per tant, no

Imatge 9: (Greenpeace España, 21-10-2020. p.32)

haurien d'haver estat dipositats en el contenidor groc i l'altre 60% són els envasos que sí que s'han de dipositar en el container groc però acaben en el contenidor gris perquè la gent no recicla. Per últim, tots aquests residus són traslladats a les plantes de classificació d'envasos lleugers i de triatge però només es recupera un 25,4% del total dels envasos. El 74,6% restant és eliminat per les vies comentades anteriorment: la incineració i els abocadors. Ara bé, els envasos recuperats es venen en subhastes a les empreses recicladores homologades⁷ per Ecoembes i és en aquest moment quan es trenca la cadena de transparència i comunicació perquè no hi ha dades de quants envasos han estat reciclats, quants han acabat en abocadors, quants s'han incendiat ni quants s'han exportat a països estrangers; totes aquestes afirmacions s'han comentat en els apartats anteriors. Segons Greenpeace Ecoembes considera en els seus informes com a envàs reciclat el material venut a les empreses recicladores però com s'ha vist anteriorment un 74,6% dels envasos acaben en incineradores o abocadors, per

⁷ La homologación es un proceso de certificación que Ecoembes considera necesario para adjudicar el material del cubo amarillo a una determinada empresa. La empresa recicladora, una vez homologada, puede optar a esta adjudicación y comprar el material de las plantas de clasificación.

aquest motiu les dades no quadren, es recicla tot just un 25% dels envasos enviats a les plantes.

S'ha vist a l'apartat 3.3 d'aquesta investigació que Ecoembes s'ha vist afectada per la falta de transparència com és en el Cas d'Utiel, ja que Saica Natur, una de les empreses homologades va abocar il·legalment (aproximadament) 30.000 tones de residus sense llicència d'activitat. No obstant a la pàgina 35 de l'informe "Ecoembes Miente" Greenpeace anuncia que Ecoembes no va deshomologar Saica Natur, de manera que s'incomplixen les clàusules dels contactes que Ecoembes estableix amb aquestes empreses. Se cita textualment:

- Clàusula 1: *"Si Ecoembes o la/s empresa/s homologadora/s tuviera/n conocimiento de alguna irregularidad o carencia administrativa o medioambiental por parte de EL RECICLADOR, o de las empresas contratadas que intervengan en cualquier fase del proceso de valorización del material, podrá ser motivo de resolución del presente Contrato". La noticia sobre el vertedero de Utiel fue publicada en varios medios de comunicación. Ecoembes debería tener conocimiento al respecto.* (Ecoembes, (S/D))
- Clàusula 2: *"EL RECICLADOR deberá informar por escrito a Ecoembes de los motivos de la parada, la fecha de inicio y de finalización previstas de la parada, así como el lugar y condiciones donde será almacenado el material y/o el tratamiento que se va a dar al mismo. Será causa de resolución una parada de la actividad superior a treinta (30) días naturales." En el caso de Utiel, las empresas adjudicadas acumularon 29.195 toneladas durante más de un año, toneladas que pasaron a las estadísticas como recicladas".* (Pàgina web oficial Ecoembes)

L'últim informe anual de Ecoembes es va publicar el 2016 i finalitza al 2020⁸. Amb aquest pla Ecoembes posa el focus en l'acció dels ciutadans amb el reciclatge i en la millora de les infraestructures de reciclatge, l'educació i la innovació. En un primer moment l'informe és correcte i presenta a l'apartat 2 (Gestió i Estratègia) els plans: Pla Director

⁸ Link de la versió completa digital:

https://www.ecoembes.com/sites/default/files/archivos_publicaciones_ecoembes/informe_anual-2016.pdf

de RSC i el Pla de Transparència i Escolta Activa, però si investiguem a l'apartat que ens interessa en aquest estudi que són les dades de reciclatge.

A l'apartat 3.1 del Pla Anual del 2016 "Ecoembes en cifras" declaren a la pàgina 66 que es reciclen un 76% dels residus gestionats per Ecoembes, argument que s'ha disputat anteriorment.

A la pàgina 121, expliquen sota el títol "*Análisis de ciclo de vida de la gestión de residuos de envases*" que Ecoembes utilitza un anàlisi del cicle de vida (ACV) per calcular l'estalvi de tones d'emissions de Co₂ que suposa la recollida selectiva dels residus d'envasos a Espanya. Aquesta eina estudia els impactes ambientals associats al sistema de Gestió dels residus d'envasos en les fases de recollida i trasllat a les plantes de selecció, del tractament i els processos de valorització energètica o abocament dels que no es poden recuperar. El resultat del ACV és que el pitjor impacte de la recollida selectiva l'és escalfament global, es va aconseguir aquest resultat mitjançant el càlcul de les tones que s'evitaven mitjançant la recollida selectiva sense l'ús vies com els abocaments, la incineració i el tractament biològic.

Amb la informació recollida fins ara partim del fet que Ecoembes utilitza un llenguatge contradictori, ja que defensa que el model actual de la recollida selectiva no funciona i necessita alternatives però s'exclou de qualsevol conflicte que pugui involucrar-los en les conseqüències d'aquest mètode. En primer lloc, Ecoembes recull els envasos de diferents orígens i els subhasta a empreses recicladores, a partir d'aquest punt l'organització es desentén del que succeeix a continuació i comptabilitza els seus resultats com a finals sense indicar quin és el % real de residus reciclats de manera que s'enganya al ciutadà, per tant, no hi ha transparència. No és cert que el 76,4% dels residus s'han reciclat i tampoc hi ha proves, aquesta xifra és la xifra dels residus recol·lectats.

En aquest apartat no es pot afirmar que Ecoembes no té transparència en la seva organització perquè no és l'objectiu de l'estudi i no s'ha fet un anàlisi complet per demostrar aquesta hipòtesi, però s'ha comprovat que pel que fa a les dades de reciclatge la informació és ambigua i no és transparent; no només aquest fet és el que fa desconfiar de la transparència de Ecoembes, també hi intervenen altres factors com que organitzacions mediambientals han elaborat diversos informes per denunciar l'acció i la falta de transparència sobre les dades proporcionades per l'organització també mediambiental, Ecoembes i que a més aquestes denúncies han estat recolzades per els mitjans de comunicació.

4.2. Les lleis que regulen la transparència.

Actualment a Espanya hi ha dues lleis que tracten l'accés a la informació en matèria de medi ambient, són la **Ley 22/2011, de 28 de julio, de residuos y suelos contaminados** i la **Ley 27/2006, de 18 de julio por la que se regulan los derechos de acceso a la información, de participación pública y de acceso a la justicia en materia de medio ambiente.**

A l'article 10 de la primera llei amb títol "*Acceso a la información y participación en materia de residuos*" es dicta: "*Las administraciones públicas garantizarán los derechos de acceso a la información y de participación en materia de residuos en los términos previstos en la Ley 27/2006, de 18 de julio, (...).*

Las administraciones públicas elaborarán y publicarán, como mínimo, cada año un informe de coyuntura sobre la situación de la producción y gestión de los residuos, incluyendo datos de recogida y tratamiento desglosados por fracciones y procedencia. Estos informes serán de ámbito nacional y autonómico y, en su caso, local. "

Cada any Ecoembes publica de manera pública a la seva pàgina web oficial un Pla Anual en el qual es fan estadístiques de la gestió. Per tant es pot afirmar que Ecoembes aplica aquestes lleis però com s'ha comprovat a la majoria dels apartats d'aquesta investigació no les aplica correctament, ja que no hi ha manera de comprovar ni comparar les dades que difon l'organització.

4.3. Ecoembes utilitza el "Greenwashing" a les seves campanyes.

El Greenwashing té molt poc a veure amb l'ecologisme tot i que en un primer moment es pot relacionar. Es tracta d'una mala pràctica o una estratègia que duen a terme moltes empreses en l'actualitat i que sorgeix a partir de la pressió social que exigeix a les companyies a responsabilitzar-se amb el medi ambient i la conscienciació ecològica. Ara bé, aquestes empreses ofereixen una imatge que es correspon amb aquestes característiques però no ho apliquen en les seves pràctiques, ja que aquestes continuen essent igualment de contaminants.

"La contaminación generada por los envases de Ecoembes es cada vez más visible y más complicada de esconder. Por ello, el SIG se ha lanzado en una cruzada, con publicidad y campañas masivas, que tratan de responsabilizar a la ciudadanía, es decir a ti de esta situación. Inventando términos como "basuraleza" que intentan exonerar a los principales responsables de

que estos envases estén en la naturaleza, que son las empresas que fabrican, envasan y venden estos envases” (Greenpeace Espanya, 21-10-2020).

Ecoembes utilitza el Greenwashing constantment a les seves campanyes per netejar la seva imatge. En aquesta investigació s'analitza la campanya #HagamosQueFuncione⁹ publicada l'any 2018 per Ecoembes amb l'objectiu de detectar l'ús d'aquesta mala pràctica en comunicació.

L'objectiu d'aquesta campanya és responsabilitzar a la ciutadania del reciclatge, és a dir, llença un missatge que fa autors a les persones de la contaminació del medi ambient per no reciclar correctament. El públic objectiu són principalment els adults d'aproximadament 25 anys – 60 anys i el públic potencial són els joves, empreses, petits comerços, serveis públics i privats.... , en aquest cas el públic objectiu hauria de ser tots els col·lectius existents, fent responsable a la totalitat dels agents que hi intervenen però mitjançant aquesta estratègia el focus del problema s'allunya o s'inhibeix la gestió de Ecoembes.

Per fer l'anàlisi de les estratègies a la campanya s'utilitza l'eina DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats) per analitzar la realitat de la comunicació de l'empresa i permet establir estratègies per millorar la rendibilitat del negoci. Aquest anàlisi es divideix en dos blocs: els factors interns i els externs, és a dir, les debilitats i les fortaleses són aspectes que l'empresa pot canviar des de dins però les amenaces i les oportunitats són matisos que l'empresa no pot controlar.

En el cas de Ecoembes trobem a les debilitats una primera mancança que és la falta de transparència, un fet que afecta la rebuda de les seves campanyes per part dels ciutadans. Altres debilitats són que el missatge de les campanyes no és prou fort per a influir en el comportament dels ciutadans, no aporten solucions reals per combatre la contaminació i la utilització del Greenwashing com estratègia. Les fortaleses són que és l'empresa que controla la gestió dels envasos domèstics, no té cap competència que faci perillar l'empresa, té el suport de multinacionals i de l'Estat, té pressupost per finançar estratègies de comunicació, té facilitat per difondre les campanyes de forma nacional, actualment cada cop hi ha més conscienciació ciutadana pel que fa a la contaminació i la falta de transparència els allunya de les polèmiques.

⁹ Link directe YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=8Y1WU7c42js&list=PLwDFejBOPe0zkw2RJkmEnyhzGW8Bsw5Qm>

Les amenaces principals són que organitzacions ambientals cada cop desconfien més de la seva gestió i produeixen investigacions que els posen en dubte, el naixement d'empreses ecològiques que comercialitzen amb envasos sostenibles sense plàstic, el rebuig social als plàstics d'un sol ús, l'aparició de sistemes com el SDDR i l'aparició de lleis més restrictives. D'altra banda les oportunitats són que encara hi ha temps per reinventar-se cap a un mètode més sostenible, l'aparició de noves matèries que puguin beneficiar a la natura com materials que es degraden en aliment per peixos, l'abocament i conscienciació de la ciutadania i la col·laboració amb altres organitzacions mediambientals.

El Greenwashing d'aquesta campanya es troba en el missatge. L'eslògan de la campanya és: *"Hay gente que hace que el mundo funcione mejor"* i el missatge que difón és: recicla els envasos de plàstic en el container groc però només els envasos de plàstic. L'objectiu d'aquest missatge, a banda de fer responsable a la ciutadania dels problemes del procés del reciclatge, és apartar el punt de mira de la seva acció. No aporta solucions més enllà de "llença els productes al contenidor adequat", no crida a la reflexió del públic i no és un missatge motivador però centra el focus en la necessitat d'una responsabilitat social a l'hora de reciclar, ja que si les persones col·laboren la seva acció tindrà millors resultats, per tant, la mancança està en la participació ciutadana i no en la seva gestió.

La qüestió és que la ciutadania és el primer pas, però si el procés en el qual l'envàs és llençat fins que és eliminat no s'efectua correctament, els responsables no són únicament els ciutadans, i per això les campanyes també haurien d'involucrar l'acció i la responsabilitat de les empreses adherides i de Ecoembes.

5. CONCLUSIÓ

En aquesta investigació s'han analitzat les denúncies de l'informe de Greenpeace *"Ecoembes Miente"*, les lleis que regulen la gestió dels residus i la preservació del medi ambient i l'acció de Ecoembes, amb l'objectiu de demostrar que aquesta organització no aplica la llei al peu de la lletra i les conseqüències són devastadores pel medi ambient. També s'ha elaborat un anàlisi de la transparència de Ecoembes amb l'objectiu de comprovar que no fan públics els problemes ni la realitat en la qual es troba el reciclatge a Espanya.

Els dos factors principals estudiats són les lleis i l'acció de Ecoembes, mitjançant taules comparatives de manera que permeti observar i comprovar les mancances.

En aquesta recerca s'evidencia la necessitat de reformar el Sistema de Reciclatge i la falta de transparència pel que fa a les dades d'aquest sistema, ja que confonen i manipulen als ciutadans. Els resultats de la investigació demostren que no se segueix un mètode efectiu que permeti eliminar els problemes dels envasos plàstics d'un sol ús i que Ecoembes no fa res al respecte.

Respecte la hipòtesi plantejada en aquesta investigació “ *H1: Ecoembes no aplica correctament les lleis d'àmbit estatal que fan referència al reciclatge i a la preservació del medi ambient*” no es pot afirmar que Ecoembes no compleix amb la llei però sí que es pot afirmar que no l'aplica correctament, per exemple, en el Cas d'Utiel que s'ha comentat en l'apartat 3.4. Ecoembes incompleix les seves pròpies clàusules del contracte amb les empreses homologades. O també, en el cas de l'exportació de residus que no presenten els documents d'autorització oficials. La conclusió a la qual s'arriba a partir de l'anàlisi dels resultats és que Ecoembes actua entre buits legals per no veure's perjudicat en cap cas, i també oculta aquest tipus de informació al públic per no perjudicar la imatge corporativa.

Les problemàtiques principals d'aquesta investigació són les següents:

En primer lloc, les empreses encarregades de gestionar aquests residus no ho fan a través d'una acció apropiada i és impossible que es solucioni el problema de la contaminació per envasos domèstics si no es regula el SIG i els problemes que s'han analitzat en aquesta investigació.

En segon lloc, no hi ha proves que demostrin que l'acció de Ecoembes sigui eficaç i procuri la preservació del medi, ja que com s'ha vist les dades que difonen no es poden demostrar i oculten informació, per tant, perden credibilitat.

Per últim, la falta de col·laboració d'ambdues organitzacions protagonistes d'aquesta investigació que, tot i trucades i correus electrònics, no han mostrat interès a realitzar una entrevista ni aportar informació útil per aquesta recerca.

6. WEBGRAFÍA

- Anderson A., Werner K., Christiane Z., Stefan H., Matthias C., (2017). Microplastics as an emerging threat to terrestrial ecosystems. Global Change Biology. Wiley Online Library. Estats Units. Disponible a: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/gcb.14020> (Últim accés 2021)
- Alba Marino, (2020). Exportació de residus: com la nostra brossa acaba a l'altre extrem del planeta. Xarxanet.org. (S/L). Disponible a: <https://xarxanet.org/ambiental/noticies/exportacio-de-residus-com-la-nostra-brossa-acaba-laltre-extrem-del-planeta> (Últim accés 2021)
- Alberto Vizcaíno López, (2020). De paraísos de biodiversidad marina a vertederos de plástico. Productor de Sostenibilidad (S/L). Disponible a : <https://www.productordesostenibilidad.es/2020/06/de-paraisos-de-biodiversidad-marina-a-vertederos-de-plastico/> (Últim accés 2021)
- Alberto Vizcaíno López. (2017). Ecoembes es una empresa privada. Productor de Sostenibilidad. (S/L) Disponible a: <https://www.productordesostenibilidad.es/2017/08/ecoembes-es-una-empresa-privada/> (Últim accés 2021)
- Alberto Vizcaíno López. (2017). ¿Por qué los datos de reciclaje de ecoembes no coinciden con los oficiales?. Productor de Sostenibilidad. (S/L). Disponible a: <https://www.productordesostenibilidad.es/2016/07/por-que-los-datos-de-reciclaje-de-ecoembes-no-coinciden-con-los-oficiales/> (Últim accés 2021)
- Alianza Residuo Zero, (2019). Los Sistemas de Depósito: un instrumento eficaz para un futuro sin residuos. (online). Madrid. p.3. Disponible a: https://www.tierra.org/wp-content/uploads/2019/07/Manifiesto_SDDR_22072019.pdf (Últim accés 2021)
- Alvaro Holgado, (2019). Detrás de las llamas: 176 incendios ponen en jaque el negocio del reciclaje en España. El Salto. Madrid. Disponible a: <https://www.elsaltodiario.com/residuos/detras-llamas-176-incendios-negocio-reciclaje-espana> (Últim accés 2021)
- Anarpla, (2019). Informe Anarpla ante la política muy restrictiva de las compañías aseguradoras a la hora de suscribir pólizas. (online). Valencia. Disponible a: <https://anarpla.com/2019/el-estudio-realizado-por-anarpla-en-las-plantas-de-reciclado-mecanico-de-plasticos-demuestra-que-no-existe-una-problematika-real-de-incendios-en-nuestro-sector/> (Últim accés 2021).

- B.Barceló. (27 de 10 de 2018). Los expertos critican la ineficacia del modelo Ecoembes. Metropoli. (S/L) Disponible a:
https://www.metropoliabierta.com/el-pulso-de-la-ciudad/medioambiente/los-expertos-critican-la-ineficacia-del-modelo-ecoembes_4718_102.html (Últim accés 2021)
- Chris Mooney. (03/2018). La isla de la basura en el Pacífico ya triplica el tamaño de Francia. La Nación. Washington. Disponible a:
<https://www.lanacion.com.ar/el-mundo/la-isla-de-la-basura-en-el-pacifico-ya-triplica-el-tamano-de-francia-nid2119607tps://www.lanacion.com.ar/el-mundo/la-isla-de-la-basura-en-el-pacifico-ya-triplica-el-tamano-de-francia-nid2119607> (Últim accés 2021)
- Córdoba, Yasmin. (2019). Malàisia tornarà 3.000 tones de residus plàstics als països desenvolupats. CCMA. Kuala Lumpur. Disponible a:
<https://www.ccma.cat/324/malaisia-retornara-3-000-tones-de-residus-plastics-als-paisos-desenvolupats/noticia/2924901/> (Últim accés 2021)
- Escola Universitària UAM, (2019). Ocho recicladoras acumulan miles de toneladas de plástico en un vertedero ilegal de Valencia. El País. Disponible a:
https://elpais.com/elpais/2019/07/24/masterdeperiodismo/1563965610_860045.html (Últim accés 2021).
- José Pichel, (2017). 53 incendios en 2017: el negocio oculto de los fuegos en las plantas de reciclaje españolas. ElConfidencial. Escuela de Periodismo UAM. Disponible a:
https://www.elconfidencial.com/tecnologia/ciencia/2017-11-25/misterio-arden-plantas-reciclaje-espana_1482913/ (Últim accés 2021).
- Michel, (2019). Este pueblo dejó de usar plástico y redujo la contaminación del agua en 90%.Plumasatomicas. Guatemala. Disponible a:
<https://plumasatomicas.com/noticias/medio-ambiente/pueblo-guatemala-plastico-agua/> (Últim accés 2021).
- Miguel Aballe, (2016). EL DEBATE SOBRE ENVASES Y VERTIDO INCONTROLADO, Y EL PAPEL DE LAS LATAS DE BEBIDAS: DE LA REALIDAD A LA PERCEPCIÓN, CON LA DISTORSIÓN GENERADA POR LA PROMOCIÓN DE LOS SISTEMAS DE DEPÓSITO DE ENVASES (SDDR). (online). Madrid. Asociación de Latas de Bebidas. p.24. Disponible a::
https://www.researchgate.net/profile/Miguel-Aballe/publication/311104046_EL_DEBATE SOBRE ENVASES Y VERTIDO INCONTROLADO Y EL PAPEL DE LAS LATAS DE BEBIDAS DE LA REALIDAD A LA PERCEPCION CON LA DISTORSION GENERADA POR LA PROMOCION DE LOS SISTEMAS DE DEPOSITO DE ENVASES_SDDR/links/583dea9a08ae8e63e6150ccb/EL-DEBATE-SOBRE-ENVASES-Y-VERTIDO-INCONTROLADO-Y-EL-PAPEL-

[DE-LAS-LATAS-DE-BEBIDAS-DE-LA-REALIDAD-A-LA-PERCEPCION-CON-LA-DISTORSION-GENERADA-POR-LA-PROMOCION-DE-LOS-SISTEMAS-DE-DEPOSITO-DE-ENVASES-SD.pdf](#) (Últim accés 2021)

- Pepe Galindo, (2013). ¿Por qué arden tantas plantas de reciclado y puntos limpios? (plásticos, papel, neumáticos...) ¡¡EL MATERIAL QUE SE QUEMA YA ESTÁ CONTABILIZADO COMO MATERIAL RECICLADO!! BlogSostenible.Madrid. Disponible a:
<https://blogsostenible.wordpress.com/2013/08/14/incendio-plantas-reciclado-plasticos-papel-residuos/> (Últim accés 2021).
- Raul Jache Chamorro, (2014). GESTIÓN DE PLÁSTICOS EN EL MEDIO MARINO. Trabajo de final de Grado. Escuela Técnica Superior de Nautica. Universidad de Cantàbria. Cantàbria. Disponible a:
<https://repositorio.unican.es/xmlui/bitstream/handle/10902/6340/Raul%20Jache%20Chamorro.pdf?se> (Últim accés 2021).
- (S/A), (S/D). Com arriba el plàstic als oceans i què hi passa llavors?. Greenpeace Espanya. (S/L). Disponible a :
<https://es.greenpeace.org/ca/trabajamos-en/consumismo/plasticos/como-llega-el-plastico-a-los-oceanos-y-que-sucedee-entonces/> (Últim accés 2021).
- (S/A), (S/D).Contaminación de la atmosfera: causas y soluciones. OXFAM Intermón. (S/L). Disponible a: <https://blog.oxfamintermon.org/contaminacion-de-la-atmosfera-causas-y-soluciones/> (Últim accés 2021)
- (S/A), (S/D). ¿Cuáles son las principales causas de la contaminación del agua?. OXFAM Intermón. (S/L). Disponible a: <https://blog.oxfamintermon.org/cuales-son-las-principales-causas-de-la-contaminacion-del-agua/> (Últim accés 2021).
- (S/A).(S/D).Isla de Basura: descubrimiento, ubicación, soluciones y más. hablemosdeislas.com. (S/L). Disponible a: <http://hablemosdeislas.com/c-otras-islas/isla-de-basura/> (Últim accés 2021).
- (S/A), (2019). Abocador il·legal de plàstics a Utiel. Els matins. CCMA, Utiel. Disponible a :<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/els-matins/abocador-il-legal-de-plastics-a-utiel/video/58444550/> (Últim accés 2021).
- (S/A), (21-10-2020). *Ecoembes Miente*. (online). Madrid. Greenpeace España. 66 p. Disponible a:https://es.greenpeace.org/es/wp-content/uploads/sites/3/2020/10/Informe-ECOEMBES-MIENTE_f2.pdf (Últim accés 2021)
- (S/A), (2016). Ecoembes. Nada es lo que parece: SDDR. Planeta recicla. (S/L).Disponible a: <https://www.ecoembes.com/es/planeta-recicla/blog/ecoembes-nada-es-lo-que-parece-sddr> .(Últim accés 2021).

- (S/A), (S/D). Ecoterrorismo. Wikipedia. (S/L). Disponible a: <https://es.wikipedia.org/wiki/Ecoterrorismo> (Últim accés 2021)
- (S/A), (S/D). Estadísticas sobre el reciclaje de envases domésticos en España. Pàgina web oficial Ecoembes. (S/L). Disponible a: <https://www.ecoembes.com/es/ciudadanos/envases-y-proceso-reciclaje/datos-de-reciclaje-en-espana#:~:text=En%20Espa%C3%B1a%20se%20reciclaron%20cerca,y%20papel%20%2F%20cart%C3%B3n%20en%202019> (Últim accés 2021)
- (S/A), (20-10-2020). Greenpeace posa l'escàndol de l'abocador il·legal d'Utiel com a exemple del fracàs d'Ecoembes en la gestió d'envasos. Greenpeace Espanya. (S/L) Disponible a: <https://es.greenpeace.org/ca/sala-de-prensa/comunicados/greenpeace-posa-lescandol-de-labocador-illegal-dutiell-com-a-exemple-del-fracas-decoembes-en-la-gestio-denvasos/> (Últim accés 2021)
- (S/A), (S/D). La economía circular en España. Pàgina Web Oficial Ecoembes. Madrid. Disponible a : <https://www.ecoembes.com/es/ciudadanos/envases-y-proceso-reciclaje/la-economia-circular-en-espana> (Últim accés 2021)
- (S/A), (2010). La incineración de residuos en cifras. (online). Greenpace España. (S/L) 28 p. Disponible a: <http://archivo-es.greenpeace.org/espana/Global/espana/report/contaminacion/100720.pdf> (Últim accés 2021)
- (S/A). (20-10-2020). Los fallos del sistema de reciclaje. Greenpeace España. (S/L) Disponible a: <https://es.greenpeace.org/es/en-profundidad/ecoembes-los-reyes-del-greenwashing/los-fallos-del-sistema-de-reciclaje/> (Últim accés 2021)
- (S/A), (2019). *Maldito plástico*. (online). Greenpeace, (S/L) p.31. Disponible a: https://es.greenpeace.org/es/wp-content/uploads/sites/3/2019/03/reciclar_no_es_suficiente.pdf (Últim accés 2021)
- (S/A). (2013), Pero... ¿qué es el Punto Verde?. Planeta recicla. Madrid. Disponible a: <https://www.ecoembes.com/es/planeta-recicla/blog/pero-que-es-el-punto-verde> (Últim accés 2021)
- (S/A), (S/D). Problemática de las incineradoras. (online). Universidad de Granada. Granada. p.8. Disponible a: <http://www.ugr.es/~cjl/incineradoras.pdf> (Últim accés 2021)

- (S/A).(S/D). Qué es la transparencia empresarial y cómo puede implantarse. Marketing.pink. (S/L). Disponible a : <https://www.marketing.pink/que-es-la-transparencia-empresarial-y-como-puede-implantarse/> (Últim accés 2021).
- (S/A). (S/D). ¿Quiénes somos?. Pàgina Web Oficial Ecoembes. Madrid Disponible a: <https://www.ecoembes.com/es/ciudadanos/sobre-nosotros> (Últim accés 2021)
- (S/A), (2019). Resumen ejecutivo. Ecoembes Hacia la Revolución Circular. (online). Ecoembes. (S/L). 4p. Disponible a: https://www.ecoembes.com/sites/default/files/archivos_publicaciones_ecoembes/resumen-ejecutivo-2019.pdf (Últim accés 2021).
- (S/A). (S/D). Retirada de una homologación. Pàgina Web Oficial Ecoembes. (S/L) Disponible a: <https://www.ecoembes.com/es/empresas/empresas-recicladoras-y-recuperadoras/homologacion/retirada-de-una-homologacion> (Últim accés 2021)
- (S/A), (S/D). La contaminación del suelo, sus efectos sobre nuestro futuro y qué podemos hacer para reducirla. Iberdrola. (S/L). Disponible a: <https://www.iberdrola.com/medio-ambiente/contaminacion-del-suelo-causas-efectos-soluciones>. (Últim accés 2021)
- Sandra Teruel. (2020). La importancia de una política de transparencia empresarial sólida. Emburse captio. (S/L). Disponible a: <https://www.captio.net/blog/politica-transparencia-empresarial-solida> (Últim accés 2021)
- Toni Cuquerella, (2020). Utiel cierra un vertedero que acumula 43.000 toneladas de plástico de forma ilegal. Eldiario.es. (S/L) Disponible a: https://www.eldiario.es/comunitat-valenciana/comarcas/utiel-precinta-vertedero-toneladas-plastico_1_1759760.html (Últim accés 2021).